

НА КОЈА ОСТРВА ПОМИШЉА КОНСТАНТИН ФИЛОЗОФ КАДА ГОВОРИ О МАНАСИЈИ?

Константин Филозоф, биограф деспота Стефана Лазаревића, забележио је о Манасији следеће: "... и по всюдоду оубо вса кымъ тштаннимъ и вѣштѣмъ доврѣшнимъ и многоустьнымъ дѣлатели ходоужькишнимъ живописательнымъ же искоуькишнимъ, аште гд оубо, и златомъ многомъ шаровъ цвѣти послалаше во се даже въ островы и по всюдоду"¹

У проучавању историје Манасије, а по себно њеног живописа, тумачило се да Константин Филозоф овде мисли на Јегејск острва, односно на острво Крит или Митилену.²

Међутим, писац биографије деспота Стефана Лазаревића, помиње још на једном месту острва. Описујући стање у Србији после деспотове смрти, он вели: „Бѣград коупно всходеть, глаголюже вѣльградъ, и при ходеть, странама всѣмъ възвѣштено вьстывышеи, неже всѣмъ въ грады вѣжати островы“³.

Ови редови можда би могли јасније дукажу на која острва помишља Константин Филозоф када говори о Манасији. Причајући о страху који је завладао међу Србим

после смрти деспота Стефана, он уверљиво слика стање у Србији тога доба: свуда се осећа неизвесност и немир, многи су уплашени и са својом имовином беже у Београд, друге тврде градове, па и на острва. На која острва? Већи број дубровачких докумената сведочи о ризницама деспота Ђурђа и других српских великаша у Дубровнику, који се благовремено обезбеђују за случај упада Турака у Србији. На основу њих да се сагледати куда су имућнији Срби могли бежати када наиђе опасност. За њих је тада Приморје са својим острвима било најбезбедније.

У доба Константина Филозофа „острва“ су била необично цењена. То се види из његове биографије деспота Стефана. Константин их спомиње када жели да нагласи како је српски владар, Стефан Лазаревић, поручивао чак са острва потребе за грађење своје задужбине, Манасије. Исто тако, истиче их и када описује бежање Срба, односно немир у земљи после деспотове смрти. Два крупна догађаја из историје Србије Константин Филозоф везује за наше Приморје.

Архитектура Манасије је по свом стилу веома сродна градитељским традицијама у нашем Приморју. Народна песма „Зидање Манасије“ помиње мајсторе из Херцеговине. Изгледа да је и Константин Филозоф мислио на Приморје када је говорио о Манасији,

Радомир Николић

¹ Гласник Српског ученог друштва, св. 42, 289.

² L. Mirković, Die Ikonen der griechischen Malern in Jugoslawien und in den serbischen Kirchen... ПЕПРАГМЕНА, АТЕНАН 1955, 317. С. Радојчић, Старо српско сликарство, Београд 1966, 302.

³ Гласник Српског ученог друштва, св. 42, 320. Овде је по свој прилици реч о зетским острвима, јер се и она спомињу на страни 318.

A QUELLES ÎLES CONSTATIN LE PHILOSOPHE PENSE-T-IL QUAND IL MENTIONNE LA CONSTRUCTION DE MANASIJA?

Constantin le Philosophe, biographe du despote Stefan Lazarević, a noté, entre autres choses, que ce despote recherchait, pour la construction de sa fondation Manasija des maîtres-maçons et des maîtres-peintres venus non seulement des îles, mais aussi de tout autre côté. Quand on étudie l'histoire de Manasija, et tout spécialement ses peintures murales, on pense aux îles de la mer Egée, c'est-à-dire à Crète ou à Mytilène. Pour-

tant, au cours de sa biographie, le mot île revient plusieurs fois. Une fois, c'est l'île de Zeta dont il est question.

Par son style, l'architecture de Manasija est très proche des traditions des constructeurs de la côte adriatique. Il semble que Constantin la Philosophe ait lui aussi vraiment pensé au Littoral en parlant de Manasija.

Radomir Nikolić

